

A.

fol. 113-23. 25. 27-31. 34-35. 37-38.
40-42. 44-50. 52-53. 55-57. 59.

18

B6 278

Dieser Band enthält nur Dissertationen von Chr. B. Michaelis.
(aus seinem eignen Besitze, vol. Nr. 10. F. H. H. l.)

- 1.) Grossheim, de nominibus Christi.
- 2.) Pothovius, de Muhammedismi laxitate morali?
- 3.) Künther, de vocum semineibus.
- 4.) Berlin, de Iosepho et vaticinio eius.
- 5.) Frasercher, de proverbis Salomonis.
- 6.) Michaelis lectiones semestri aestivae 1773 habendae.
- 7.) Michaelis, de historia linguae Persicae.
- 8.) Ladius de nominibus Christi.
- 9.) Friderici, de nominibus Christi.
- 10.) Walther, de ellipsis Graecis.
- 11.) Baumgarten, de Hebraea et adfinitibus linguis a Graeca derivandis.
- 12.) Sapken, de antiquitatibus oeconomiae patriarchalis.
- 13.) zur Linden, de nominibus propriis sacris.
- 14.) Sapken, altera pars antiquitatum etc. [N. 12.]
- 15.) Neubauer, de Salomonis ad laetitiam exhortationibus.
- 16.) Kirebel, de studio partium ab interpretat. removendo.
- 17.) Fertach, de Christo.
- 18.) Langius Christum in materiam natalitiae meditationis.
- 19.) Necisbede, de vaticinio Amosae. [Commendat.]
- 20.) Zorn, solocismus casuum ab ebraismo depellitur.

- 21,) Michaelis, de punctorum Hebraicorum antiquitate.
- 22,) Meier, solociismus generis ab syntasi sacri codicis Ebraei
 23,) Leidenfrast, nomina numerus etc librorum ^{Cephalidis.} sacrorum
 veteris testamenti visibuntur.
- 24,) Hurzelsieder, de modestia exegetica.
- 25,) Yhle, nomina quadam propria vel. et rov. best. et viri-
 libus in muliebria versa sacro respiciuntur sexus.
- 26,) Schleunitz, philologemata ~~sacra~~ medica.
- 27,) Kahl, de dextertate et sinceritate apostolorum.

In iterata harum dissertationum editione, iternq; in continuandis illis, ut
esse potuerint. Io. Frischmuller's Dissertation de vaticinio Iacobae Gen. XLIX
8. 11. Prophecia Moysi par. 2. D. B. v. de Messia Dei Filio, de reueren-

DISSERTATIONEM PHILOLOGICAM ^{de Messia filio}
EX ^{Dei praesentia} ^{de Messia in sepul.}
ANTIQUITATE IVDAICA ^{oro ubi re-}
^{linuendo, de}
NOMINIBVS ^{supremo, sec. top.}

CHRISTI ^{de Messia character, de no-}
^{mine Messia glorioso, lehou-}
DIVINAM IPSIVS NATVRAM ^{in ista nostra,}

^{DESIGNANTIBVS,}
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO ^{et plures, in biblia}
^{SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,} ^{in ca. academia}
DN. PHILIPPO WILHELMO ^{Franky,}

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRAN-
DENBVRGICO, CETERA, ET DVCATVS MAGDEBVRGICI
GVBERNATORE,

CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE,
Publico Eruditorum examini subicient
PRAESES

M. CHRISTIANVS BENEDICTVS
MICHAELIS,

&
RESPONDENS
CONRAD GERARD Grossheim /
Hohensteinenes.
A. D. XXIX. IANVAR. cl. lxxxvii.
H. L. Q. C.

HALAE Litteris Orphanotropei.

DISSELTATIONEM PHILOLOGICAM DE
EX AMPLIFICATIONE MELLIS IN
ANTIGVITATE IVDICA

DE
NOMINIBVS

CHRISTI
DIVINAM IPSVS NATVRAM

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO

DR. PHIL. HELMOLD

PRINCIPIS BRUNNENI
DEPARTAMENTO, CANTONIS MARCHIENSIS
GOVERNATORE,

CONSTITUTUS ET ASSUMPTUS PROHONORARIIS DIVINIS
Publico Examinatore, et iudice

PLACES
M. CHRISTIANVS BENEDICTVS
MICHAELIS

RESPONDENS
CONRAD GERARD STEPHANI

Halle, den 17. Decembris 1787.
A. D. XXIX. JANUAR. MDCCCLXXXVII.
M. D. C. C.

HALLAE IANUARIIS OPIBVS

DE
NOMINIBVS CHRISTI
EX ANTIQVITATE IVDAICA.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Digna sunt Christi Nomina, quae pie ac diligenter euoluantur §. I. Nec spernenda, quae ex Iudaica antiquitate hanc in rem suppeditant monumenta; ubi simul institutum nostrum exponitur §. II. Ex nominibus Christi, (quae vel naturae ipsius, vel diversum statum, vel officia designant) haec nunc solum attingimus, quae Divinae naturae sunt §. III. Vocatur enim Messias IEHOVAH simpliciter §. IV. IEHOVAH Deus EXERCITVVM §. V. IEHOVAH IVSTITIA NOSTRA, restantibus veteribus eque ac recentioribus Iudaeis §. VI. Constat Abarbanelis & Saadia detorsio §. VII. Ostenditur, hoc nomen Iudaicis glossematibus ita enervari haud posse, quin ad asserendam Messiae Deitatem maneat efficax §. VIII. Responderetur exceptionibus D. Kimchi & A. Esdrae §. IX. item R. Samuelis b. Nachmani, aliorumque §. X. & R. Bechai §. XI. Alia obiectio ex Ier. 33, 16. diluitur §. XII. Iudaica explicatio nominis IEHOVAH contenditur cum Apoc. I, 8. §. XIII. Inde porro ex Iudeorum scriptis evincitur, Messiam vocari דְּמִינִי דּוֹמִינִי DOMINVM §. XIV. XV. FILIVM Iehouae, ex Ps. 2, 7. 12. §. XVI. XVII. XVIII. item ex Ps. 80, 16. §. XIX. pater SOBOLEM, ex Ps. 72, 17. §. XX. VNIGENAM & PRIMOGENITVM, ex Zach. 12, 10. & Ps. 89, 28. §. XXI. XXII. Denique secundum veteres haec referuntur nomina ex Esa. 9, 5. FILIVS, MIRABILIS, CONSULARIVS, DEVS FORTIS, PATER AETERNITATIS §. XXIII. XXIV.

§. 1.

Verisimum est illud Muhammedis, falsi alioquin prophetae, dictum Sur. XX, 7. DEO SVNT NOMINA OPTIMA. Nam cum Deus in essentia sua, in attributis, in operibus suis infinite bonus sit; certe nomina eius, quibus hanc bona.

A 2

nita.

explicandasque sumserimus. Ex Iudæorum, inquis, monumen-
 tis? quibus ea fere per aliquot sæcula mens fedit, vt quidquid in
 Hebræo codice de Christo clarum est, vaftris atque obtortis suis
 glossematibus obscurant. Equidem negari haud potest, magnam in-
 cesfuisse Iudæos recentiores malignitatem in peruertendis Scriptu-
 rarum, quæ eximia sunt, de Christo testimoniis; id quod Rabinorum
 scripta tractantibus nimis sæpe obseruatur, & in hac ipsa disserta-
 tione aliquot, quæ nobis animaduersa sunt, exemplis commo-
 strabitur. Sed falluntur magnopere, qui Iudæorum commentati-
 ones adeo mancas & deprauatas opinantur, vt nihil omnino,
 quod rectum sit, de Christo sentiant. Nam cum Messias, Patribus
 promissus, in antiquiori Theologia Iudaica haud dubie locum
 principem obtinuerit, de quo apud veteres tum ex sacris Scriptu-
 ris, tum ex traditione, mentio frequens; hinc ille posterorum ma-
 litia adeo non potuit obscurari, quin præstantissimæ doctrinæ rudi-
 ra vestigiaque passim ex antiquitate supersint, quæ quamuis haud
 raro sint Iudaicis interpretamentis ac fabulis interpolata; tamen,
 quod N. Testamenti locis ad commodata suauiter subinde conspi-
 rant, prætereunda non sunt. valent enim cum ad confirmandas in
 religione Christiana mentes, tum ad conuincendos Iudæos; no-
 stro aucto obfistimatores.

§. III. Cum vero diuersæ sint horum Nominum classes, aliaque
 magis ad Christi naturas, Diuinam humanamque; alia ad dupli-
 cem ipsius statum, exinanitionis & exaltationis; alia denique ad
 officia, quæ Patris voluntate gerit, Regium; Sacerdotale & Pro-
 pheticum; magis pertineant; nunc quidem ea solum nos attinge-
 mus, quæ Christo tanquam Deo competunt, ceteris ad aliam oc-
 casionem reseruat.

§. IV. Nomen יהוה Iehouah tam sanctum, tamque religiosum
 & Iudei & Christiani in eo omnes conueniant, esse id no-
 men veri Dei proprium, valore suo significantissimum; quippe
 quod æternam Dei essentiam, fidemque actualem ac diuinam in
 seruandis promissionibus æternam, denotat. Conf. Coccei Lex.

Hebr. sub hac voce. Id igitur nomen Christo tribuitur, Diuinam ei
 naturam vendicans, Deut. XXXIII, 29. אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מִי כִמֹּךָ עֲשׂוּנֵשׁ.

Hebr. sub hac voce. Felicitate, Israel; quis est sicut tu, populus seruatus per Iehouam. &
 אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כִמֹּךָ עֲשׂוּנֵשׁ.

מציאתו וכן כתב העובים בערך כ"א מן החלק הר גאון עם דוד
 לא ישתתף בו וזוהו מן הנבצאים כלל וזוהו נקרא שם הגבורש

Ab. l. III, 29.
 non traditiones co-
 nes non a persuasio-
 modo ne obfistimato-
 pari nichilo affe-
 et reuocatis hic
 capiendo. On. Epit.
 Test. III, 13.
 the. quod uideres
 de Uic. In qua
 etiam ha. Inuestit. de
 distinctione, p. d. c. 11.
 Joh. I, 22. c. VII,
 27. c. XII, 27.

Et la.
 A 3
 non solum in
 vil. p. d. c. 11.
 factum. D. p. d.
 aduers. ant. adu. c.
 l. 1. p. d. ad c. 11.
 c. 11. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.
 A 3. q. 1. p. d.

R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.
 R. Atho lib. 2.

Esa. XLV, 17. **ישראל נושע כיהוה תשועת עולמים** *Israël saluatur per Iehouam salute eterna.* *Que ambe loca vt hic allegentur a nobis, effecit insignis apud Iudæos auctoritatis & pretii liber, Ialkut, qui Part. II. f. 86. a. Edit. Francof. vbi de aduentu Messie ex Zach. IX. 9. agit, sic habet: אמרו הקדושים ברוך הוא בעולם הזה היותם נושעים על ידי כני אדם במצרים על ידי משה ואהרן מימי סיסרא על ידי דבריהם ובברק ובמרגלים על ידי שופטים ועל ידי שהיו בשר ודם היותם חוזרים ומשתעבדים אבל לעתיד לבוא אני בעצמי נושא אתכם ועוד יותר אין אתם משתעבדים שנאמר ישראל נושע כיהוה תשועת עולמים:*
Ait Deus benedictus: Hoc anno seruati fuistis per homines; in Aegypto per Mo- sen & Aharonem; tempore Sifera per Deborah & Barakum; tempore Midia- nitarum per Iudices: quandoquidem vero hi fuerunt caro & sanguis, id est, cæduci homines, hinc rursus sub iugum seruitutis missi fuistis; verum futuro auro egypte ipse vos redempturus sum, neque tunc amplius subiugabimini, quia scriptum est: Israel saluatur per IEHOVAM salute eterna. Ita quoque *Jonathan, Paraphraſtes Chaldaeus, ad Gen. XLIX, 18. לא לפורקניה דגדעון אנא מיסכי ולא לפורקניה דשמשון אנא מוריק דפורקניה פורקן דשעתא אלהין לפורקן סכית ואוריקת דפורקן: Non redemtionem Gideonis ego respicio, (Iacobum morti- bundum inducit loquentem) neque liberationem Simſonis expeſto, quorum redemio fuit temporaria; sed tuam, o Iehouah, liberationem, qua æterna est, respicio atque expeſto.* Pro quo ultimo membro alii codices *Targumici, quos nupera editio Berolinensis Tablonskiana laudat, sic legunt: לפורקניה דמשה בן דוד דהוא עתיד לפורקיה ית בני ישראל: לפורקניה דמשה בן דוד דהוא עתיד לפורקניה ולפורקניה שגיארת נפשי: Redemtionem Messie filii Davidis, qui redemturus est filios Israelis, & eduſturus eos ex captiuitate; hanc liberationem deſiderat anima mea.* Hanc variationem, aliis quidem verbis conceptam, sed manente eodem sensu, adnotant etiam Editores Operis Polyglotti Anglicani; vt vel hinc pateat, libera- tionem *Iehoua, & liberationem Messie, esse synonymicas loquutiones.* Huc quoque pertinet *Medraſch Tillim Esa, d. Edit. Prag. xbi sic legitur: אמרו ישראל לפני הקדושים ברוך הוא לא כבר נגאלנו על ידי משה בן עמרמי ויהושע בן נון על ידי השופטים ומלכים והיינו חוזרים ומשתעבדים והיינו בכבושה כמי שלא נגאלו: אומר להם הקדושים ברוך הוא לשעבר לפי שנאלחכם על ידי בשר ודם היום כאן ומור בקבר לפיכך נגאלחכם נאולת*

נאולת שעה; ונכשוז אני גואל אתכם על ידי עצמי שאני חי וקיים לבעול
לפיכך נאולתי נאולת עולם. שנאמר ישראל נושע בידוה תשועת
עולמים לפיכך לא תבושו ולא תכלמו עד עולמי עד:

*Dixerunt Israelitæ coram Deo benedicto: Nonne iam olim redempti sumus per
Mosen, item per Iosuan, Iudices, Reges, & nihilominus in seruitutem ac
ignominiam relapsi sumus, velut qui nunquam essent redempti? Respondet eis
Deus: Quantum ad præteritum tempus, redemptio quidem vestra fuit momen-
tanea, quia facta est vobis per caducos homines, qui hodie viuunt, cras sepe-
liuntur; Nunc vero redempturus sum ego vos per memetipsum, qui vivo &
permaneo in æternum, propterea mea redemptio erit æterna, sicut dicitur: Israel
saluatur per Iehouam salute æterna, propterea non pudebitis, neque ignomi-
nia adficiemini amplius. Quibus parallela sunt, quæ in eodem Medrasch
Tillim f. 27. b. reperiuntur: אמר רבי יוחנן עובדיא הוה כחד ברנש
היה מרליק את דגן כלילת היהיה כבה ומרליקו כבה ומרליקו אמר עד
מתי אהיה מתיגע הולך ממתן אני עד שתזרח השמש ואני הולך לאור
החמה: כך ישראל נשתעברו במצרים עמדו משה ואהרן ונאלום
חורו ונשתעברו כבבל וחוזרים ונאלום על ידי חנניה מישאל ועזריה
חורו ונשתעברו ליון ונאלו על ידי מתתיהו השמונאי ובניו וחורו ונשתעברו
באדום אמרו ישראל הדי נתיגענו ונאלין ומשתעברין: אין אנו מבקשים
שיאר לנו כשר ודם למטה אלא הקב"ה שנאמר אל יהוה ויאר לנו:*

*Accidit cuidam, inquit R. Iochanan, ut noctu accenderet lucernam, hæc ve-
ro exstingueretur, semel atque iterum frustra accensa; dixit ille vir: Quamdiu
me delassabo eundo? exspectabo donec sol oriatur, ut ambulem ad lucem solis.
Ita Israelitæ subingati sunt in Aegypto, ac exstiterunt quidem Moses & Aaron
illorum liberatores; mox retracti in seruitutem Babylonicam, vindices habue-
runt Ananiam, Misaelem & Azariam; hinc a Grecis oppressi, mox liberati
a Mattathia Hasmonæo huiusque filijs; donec tandem a Romanis subacti,
dixerunt: Ecce delassati sumus, cum modo liberati sumus, modo in seruitutem
relapsi; non perimus, ut luceant nobis homines in his terris, sed Deus benedictus
ipse, quemadmodum dicitur Ps. CXVIII, 27. Deus est IEHOVA, & illuxit
nobis. Manifestum est, hæc omnia dicta esse in הנאולה האחרונה
redemptionem, ut vocant, postremam, quæ per Messiam futura est;
eamque affirmari multo illustriorem futuram, quam præteritorum
temporum redemptiones, quia ab IEHOVA ipso fiet. Oportet igitur
MESSIAM esse IEHOVAM; quia nisi hoc est, & si Iehonah*

per

quodnam nomen Messia est? ac respondet R. Abba bar Kabana יהוה שמו שנאמר ויהוה שמו אשר יקראו יהוה צדקנו IEHOVAH est nomen eius, quia scriptum est: Et hoc erit nomen ipsius, quo vocabitur, Iehouah iustitia nostra. Et ibidem R. Leui ait ודשם ונומר דשם אשר יקראו יהוה צדקנו;

Felicem illam ciuitatem, cuius Regi (Messia) idem est nomen, ac Deo ipsius! sicut dicitur: Et hoc erit nomen ipsius &c. Ex recentioribus quoque Rabbinis, præter Aben Esdram (cuius testimonium seq. §. allegabimus) etiam D. Kimchi, huiusque epitomator Salom b. Melech in Micblal Iopbi ad Ier. XXIII, 6. c. XXXIII, 15. 16. & Ezech. XLVIII, 35. hunc ipsum locum de Messia explicant. Verba Kimchii in Comm. ad Ier. XXIII, ita habent: יקרא המשיח כוה השם יהוה צדקנו; Vocabitur Messias hoc nomine: IEHOVAH IVSTITIA NOSTRA.

§. VII. Ex quibus omnibus patet, non solum quantam iniuriam ipsi textui Hebræo inferant, sed etiam quam impudenter suæ antiquitatis desertores sint aliqui ex recentioribus Iudæis: qui, quod clarissimo hoc de Christi Deitate testimonio intelligebant præstringi oculos suos, maluerunt aut vniuersum hoc nomen, aut saltem præcipuam eius partem, Christo adimere, quam lucem veritatis admittere. Ex horum numero est R. Abarbanel in Comm. ad Ier. XXIII. f. 121. d. qui contendit, Messiam neque Iustitiam nostram simpliciter, neque Iehouam iustitiam nostram nominari, sed eius nomen צדקנו Germen iustum esse ex v. 5. repetendum, ita ut verba v. 6. sic debeant exponi: Et hoc (videlicet Germen iustum v. 5.) erit nomen eius, quo vocabit eum Dominus Deus exercituum, qui est iustitia nostra. Sed quid opus est, in oratione simplici ac plana fingere lacunam? aut cur analogiam loquutionis biblicæ deserere sine causa, & contra sententiam veterum? nam hæc quidem Abarbanelis detorsio potius, quam explicatio, si ad similia seu analogia loca fuerit adplicata, statim adparebit (vt est) coacta & in textum violentem inlata. Etenim quæ absurditas foret, si quis illud Exod. XVII, 15. ויהוה שמו יקראו שמו יהוה צדקנו ad imitationem Abarbanelis verteret: Et adificauit Moses altare, & Iehouah, qui est vexillum meum, vocauit nomen eius? vt cetera loca, in quibus analogia similis reperitur, breuitatis causa præteream. At R. Saadiah voluit qui-

quidem Mesiam vocari צדקנו iustitiam nostram, sed demta voce יקראו, quam opinatus est velut subiectum pertinere ad verbum יקראו vocabit ipsum. Verum hanc opinionem, vt decet, confutauit ipse eius gentilis, R. Abraham b. Esfya in Comm. ad Exod. XVIII, 3. והנאן אמר כי השם רבך עם מלך יקראו ושם המשיח הוא צדקנו והנה הוא מטעה בעל הטעמים ששם טרואה נמלרת יקראו :

Sententia, inquit, R. Saadia Haggason est, quasi nomen lehouah construendum sit cum verbo יקראו (quo vocabit eum lehouah;) i. e. vt sola vox יקראו iustitia nostra Mesiha nomen sit. sed ecce ille impingit contra auctoritatem accentuatum, qui verbo יקראו adposuit distinctiuum Tiphcha.

§. VIII. Sed intuentem pleraque ista ludæorum testimonia, tamen hic scrupulus interturbare potuerit: Iudæos quidem Christo nomen IEHOVAE permittere, sed interpretamentis suis ita vim eius enervare, vt difficulter ad euincendam contra ludæos diffiniam Christi naturam adhiberi queat. Nos vero secus hac de re sentimus: neque solum ex Scripturæ sacre visceribus, verum etiam ex ipsis ludæorum glossematibus inuicem commissis, arbitramur, obstructis ipsorum effugiis, hoc nomen contra Iudæos vtiliter virgeri posse. Triplicem vero elabendi viam animaduertimus ludæos captare: singulas igitur age seorsim consideremus.

§. IX. Nam (1) quidem *Aben Esra* & *D. Kimchi* contendunt, nomen illud Mesia non essentialiter & pro re significatum, sed tantum symbolice esse proprium: cuius generis sit illud, quando *אלהי ישראל* Exod. XVII, 15. יהוה נס' *Iehouah vexillum meum*, & Gen. XXXIII, 20. *אלהי ישראל* *Deus fortis Deus Israelis*, aut quando *יהוה שמה* *Iehouah ibi*, aut denique quispiam Num. I, 6. צורי שרי *Petra mea Omnipotens* cognominatur; quibus equidem nominibus in confesso sit, naturam rerum nominarum exprimi haud posse. Verum quid de hoc parallelismo iudicandum sit, ipsi primum ex tribule suo *Abarbanel* condiscant; cuius verba in Comment. Ierem. f. 119. c. d. hæc sunt: הרביעית באמרו וזה שמו אשר יקראו יהוה צדקנו שאמר זה על המשיח שמלוך בישראל כי אך יקראו אותו ה' בשם המיוחד המפורש אליו יתברך שלא ישתנה בקריאתו דבר מנבראיו והמפורשים אמרו שכן קראו יקב

i. e. non יי שרו, פרו יקראו בלעדו
sed יקראו על no
mibi Iesus. Nā
שמה יהוה, אל
בן צדקנו, ואל
בן צדקנו, ואל
שמו אלוהי יקראו
שם פסוקים לוקו
לומר ביהוה
פסוק, ליהוה
על אפסיה דדי
אלוהי יקראו
על פסוקים לוקו
שם.

יעקב אבינו אל המזבח אל אלהי ישראל ומשה רבינו קרא אל המזבח
 יהוה נסי ויחזקאל קרא לירושלם יהוה שמרה אבל אין זה היתרדאו
 : *Questio quarta; quid sibi velit illud, Et hoc erit nomen eius, quo vocabunt eum, Iebouah iustitia nostra? si quidem de Messia id dicum, qui regnaturus est in Israele. Quo pacto enim potest Iebouah eum suo ipsius proprio ac peculiari nomine vocare, quandoquidem ipsius nomen nequit cum re vlla creata communicari? Ac dicunt quidem interpretes, eodem modo altare ab Iacobo ישראל אל אלהי ישראל, & a Mose יהוה נסי, urbemque Hierosolymam ab Ezechiele ירוהה שמרה vocatam fuisse: sed hæc quidem solutio nullius pretii est, quoniam dubia nihilominus res manet in omnibus. & f. 121. d. idem ait: אין זהו היתר לספק כי אם תוספת: זרות בכל שאר הפסוקים שזכר: Non est hæc solutio difficultatis huius sufficiens, sed angens potius anomaliam in ceteris locis omnibus, quæ allegant. Deinde vero & hoc sciatur, non esse parallela, quæ fingunt, sed maxime disparia. Nam e. g. altaris Mosaiici nomen nos quidem ambabus manibus largimur, fuisse mere symbolicum, ita vt res ipsa, vocibus יהוה נסי significata, nullo modo altari potuerit adscribi. cur? quia neutra pars nominis potest de ipso predicari separatim accepta, ita vt maneat idem eius sensus, qui fuerat in compositione. Nam altare facile intelligitur proprie Iebouah dici non posse, quia nec vexillum meum proprie dici poterat. Ita potest aliquis homo vocari צורי שדי Petra mea Omnipotens, sed ita vt quiuis statim intelligat, nomen illud non essentialiter esse homini proprium, sed symbolice: quia neutrum separatim est homini essentialiter. Porro Israelitæ vitulum, cuius cultum in desertis instituerant, vocant Deum suum, populi ex Aegypto educlorem, Ex. XXXII, 4. Hoc nomen (nisi quis putet, Israelitas sensum penitus excusississe) totum symbolicum fuit. quid ita? Vitulum Deum cognominarunt, non quod reuera eum existimarent Deum esse, sed quod illum pro symbolo Dei haberi vellent. Vnde vero id constat? inde constat, quod alterum cognomen membrum (educlor populi ex Aegypto) non potest vitulo qua tali tribui, vt aliquam eius designet qualitatem aut efficaciam. Quod si de vitulo potuisset vilo modo predicari educlor ex Aegypto, sequeretur, Israelitas eum vocasse Deum, non symbolice, sed naturam eius expressuros. Iam vero de Messia nomine*

T Nam nulli mor
 talium est צור
 ירוהה שמרה 4
 א ויחזקאל 32
 צור זולתי אדוני
 א ויחזקאל 8
 הוה אלוק עבדך
 א ויחזקאל 32
 ידעתי

nomine יהוה צדקנו longe aliter se res habet. Frenim *R. Saadiaz* (vt paullo ante cognouimus) concefit, Messia alteram huius nominis partem צדקנו simpliciter competere, ita vt fit ipse *iustitia nostra*. Etiam *R. Alschech* in Comm. ad Ier. XXIII. id ipsum his verbis egregie adferit: מה שאנו צדיקים אתה הוא צדקנו שעל ידך אנו משפעים: שפע ליקרא צדיקים ואם כך כל זכות הקרא אנו בשם יהוה הוא צדקנו במיכתך כי אתה צדקנו *Equidem quod nos iusti sumus, (loquuntur ad Christum omnes iusti) inde nobis accidit, quod TV es IVSTITIA nostra; siquidem per Te affluenter nobis suppeditatur influxus, vt iusti quocumque vocari: quod si est, ergo quod nos de Iehoua nomine cognominamur, (respicit ad Esa. XLIII, 7.) id totum Tibi tanquam causa debemus, quia TV es iustitia nostra.* Hinc igitur nobis ratiocinandi præclarum suppetit argumentum: Si Messias vocatur *iustitia nostra*, nomine non symbolice, sed realiter proprio, (id autem ex ipsa Iudæorum confessione modo laudata clarum est) sequitur, vt Messias eadem ratione nominetur *IEHOVAH iustitia nostra*. Nam vnum debet intelligi sicut alterum, & totum sicut pars: neque possunt voces huius nominis ita diuelli, vt alia symbolice, alia realiter Messia sit propria. Scriptura enim diserte negat, esse in vlllo alio, nisi in *IEHOVAH, IVSTITIAM, Tantum in Iehouab, inquit, est iustitia; in Iehouab iustificabuntur & gloriabuntur omne semen Israhel, Esa. XLV, 24.*

§. X. Alterum effugium, quo vim nominis Messia conantur Iudæi eludere, illud est, quod aiunt, Messiam tantummodo honoris causa Iehouam salutari, videlicet quemadmodum Esa. XLIII, 7. Deus ipse dicat, quosuis etiam iustos, quia tales sint, de suo nomine appellari, כל הנקרא בשמי, *quisquis vocatur nomine meo.* Sed respondeat pro nobis *R. Moses Alschech* ex Comm. in Esa. XLII. f. 37. c. כל הנקרא כולי הנה רש"בן בשם רבי יונתן אמר: נקראו בשמו של הק"ב צדיקים משה וירושלם צדיקים דכתיב כל הנקרא בשמי וכולי ואפשר שלא כל סוג צדיקים יקראו בשמו שאם כן מה יתרונו של משה שקרא בה האם גרע מכל צדיק שבישראל:

Ait R. Samuel bar Nachmani, allegata R. Ionathanis auctoritate: Tres vocantur nomine Dei sancti benedicti, iusti, Messias, & Hierosolyma; Iusti, sicut scriptum est: Quisquis nomine meo fuerit vocatus etc. Sed necesse

non est, ut statuamus, iustos in genere nomen Dei habere. si enim hoc esset, quam foret prerogativa Messia, dum sic speciatim appellatur? aut num forte minor est omnibus iustis, qui sunt in Israele?

§. XI. Tertium effugium, sed nec illud felicius, est in Comm. R. Bechai ad Leg. f. 112. d. Fugit enim, Messiam vocari Iehouam, quia Iehoua legatus sit: esse vero moris, ut mittentis nomine legatus aliquando appellatur. Verum exempla, quae pro stabilendo hoc suo canone adfert, admodum inconcinna sunt. nam quis feret allegantem illud Ex. XXVIII, 7. ubi contendit, verba omnis quarens Iehouam ita interpretanda esse, ut Iehouah sit nomen Moysi? aut quis largietur Iudæo, fuisse hunc virum aliquem iustum, qui vocetur בשם המיוחד nomine Dei proprio, quando Gen. XXV, 22. Rebecca ad consulendum Iehouam abiisse, eidemque v. 23. Iehouah respondisse legitur? Ac certe absurditate non careret, si quis legatus Regis ipsum Regem Guilielmum aut Ludouicum, aut alium quemuis, a quo missus esset, se nuncuparet; id quod ipsi Rabbinii, loco ex Midrasch Tillim paulo ante §. VI. adlato, nobiscum profitentur: multo minus igitur creatis rebus hæc arroganda gloria est, ut Iehouah nominentur; quia scriptum legitur Esa. XLII, 8. Ego IEHOVAH, hoc est nomen meum, & gloriam meam alii non dabo.

§. XII. Poterat insuper contra vim huius nominis opponi locus Ier. XXXIII, 16. ubi ipsa Hierosolyma videtur appellari יְהוָה צְדָקָה IEHOVAH IUSTITIA nostra appellari. Verum (si qua omnino imponendi nominis ratio hic designatur) nomen istud aut vrbis Hierosolymæ est, quod placet Iudæorum plerisque, aut Messia, quod nostris arridet: si vrbis Hierosolymæ, nomen quidem mere symbolicum erit, neque quidquam præiudicabit Messia nomini, quippe quod §. IX. euicimus actuale Messia qualitatem & essentiam exprimeret; si Messia, confecta obiectio est. potest enim hæc obiectio loci mens esse: Et hoc erit nomen, quod vocabunt eam, (videlicet Iustitiam ex v. 15. quo nomine Messias designatur secundum Ionathæ paraphrasin) Iehouah iustitia nostra. Fatemur tamen, planius videri nobis, si is ipse locus ita conuertatur: Et hic erit, qui adclamabit ei, IEHOVAH IUSTITIA nostra, Christum puta ex præcedenti commate.

Cui sententia obseruauimus apud Iudæos ipsos patrocinium præsto esse in R. Moysi Alshech Commentario ad h. l. וְיִיְהוָה אֱשֶׁר יִקְרָא לְיְהוָה לְיְרוּשָׁלַיִם לְיְרוּשָׁלַיִם
 T. הוּא (si) qd si qd, or. יְהוָה אֱשֶׁר יִקְרָא לְיְהוָה לְיְרוּשָׁלַיִם לְיְרוּשָׁלַיִם
 obtinere, nomen
 צְדָקָה הוּא duobus
 qd commune, quod
 in Messias debet esse proprium ac peculiare. (2) si posterior, structura textus qd
 impeditur ac pene coacta, quia ex nomine compellitur צְדָקָה צְדָקָה לְיְרוּשָׁלַיִם ad צְדָקָה
 potest pronomen לה referri.

לירושלם לישב. כמח דאתמר דברו על לב ירושלם וקראו אליה להיא
הוא יהוה צדקנו הוא מלך המשיח כדאזוה שמו אשר וקראו יהוה צדקנו

*Et quis vero erit, inquit, qui adclamabit Hierosolyma ad consolandum eam?
prout dicitur: Loquimini ad cor Hierosolyma, & adclamate ei, Esa. XL, 2.
Nomen ipse Iehouah iustitia nostra, id est, Rex Messias: quemadmodum
dicitur c. XXIII, 6. Hoc erit nomen eius, quo vocabunt ipsum, Iehouah iusti-
tia nostra.*

§. XIII. Quæ omnia, vbi penitus a nobis fuerunt considerata,
inducunt nos potius, vt accommodatis huc D. Kimchii verbis, ex
Comment. ad Plal. LXXXIX, 25. separatim Venetiis excuso, hanc
meditationem de glorioso Christi nomine obfignemus: יהוה שמו
יהוה שמו Iehouah est nomen illius, & vicissim Nomen illius Ipse est. Christus
enim idcirco est ipse Iehouah, quia Iehouæ nomen habet: & nominis
versa vice, Iehouæ nomen habet, quia ipse Iehouah est, & nominis
significationem ipsa sua essentia atque natura exprimit. Nam

*T. idq. eo magis,
quod Regium fuisse
probat, Magiana
epid. v. l. c. 19.
Lari. Nomen de.
houæ, allegato
Rous. xviii, 10.
א ש מ ל כ ז ר*

*Don. Hier. II.
his dicitur. Iff.
or. sup. x. r.
121. b. pro explicanda voce
א. n. u. i. d. e.
B. b. u. e. q. u. e.
de. e. s. t. i. n. t. e. r.
p. r. o. b. a. t. i. o. n. e.
i. n. d. i. c. t. i. o. n. e. e. i. u. s.
v. e. r. a. u. s. l. e. u. e. r. e.*

Christus est *ὁ ἀν, καὶ ὁ υἱ, καὶ ὁ ἐρχόμενος* Apoc. I, 8. quod prisci He-
brai in Midrasch Tillim ad Pl. LXXXII. f. 38. c. & in *Sehemoth Rabbah* f. *Prou. xviii, 10.*
אני שהייתי ואני יהוה seu יהוה, sic efferunt יהוה ואני, sic efferunt יהוה ואני
Ego sum quis sui, & ego idem nunc sum,
Atque hoc quidem Messia nomen
שם רבא וקרא, tam illustre est, opinor, vt sit *ὄνομα ὑπὲρ πάντων ὀνομα*,
nomen eximium & pretiosum, explicatum vel, vt alii vertunt,
separatum & peculiare, הנהדר הגדול, ac denique
הנהדר הגדול הנהדר, huiusmodi enim epi-
theitis Iudæi nomen יהוה describere solent.

*et quidem proba.
uitus, coll. A.
Alto lib. 2. l. 1.
Karim c. 28.*

§. XIV. Quoniam igitur Messias essentialiter Iehouah est, inde
facilius potest intelligi, quomodo & quam obrem nominetur הארון
DOMINVS: Mal. III, 1. *Deropente, inquit Propheta, venit ad tem-
plum suum DOMINVS, quem vos queritis.* Nam hunc DOMINVM
esse MESSIAM, ipsi nos edocent Rabbinæ, Salomo b. Melech in *Mich-
lal Iophi*, & D. Kimchius in Comment. ad h. l. aperte confidentes:
הארון אשר אתם מבקשים שהוא יהוה הארון הוא מלך המשיח
הארון אשר אתם מבקשים שהוא יהוה הארון הוא מלך המשיח
possunt, inquit, hoc vocabitur ita interpretari, vt Do-
minus quem vos queritis intelligatur esse Rex Messias. iam vero hæc vis
nomini

*hinc non solum
& Χριστός Κυριος
quod Latine dicitur
sed etiam Χριστός
Κυριος Iero. v. 11.*

nomini inest, vt, quoties *He* præfixum habet, præter Deum, cuius proprium est, competat nemini: quod ex inductione locorum omnium, quos lubet hic communicare, certo patet, videlicet Exod. XLIII, 17. c. XXXIV, 23. Esa. I, 24. c. III, 1. c. X, 16. 33. & c. XIX, 4. Solet autem Scriptura S. alibi hanc ἀντονομαστικῶν clariorem efficere, cu n Deum vocat דְּוֹמִינֵי דְּוִי Dominum Dominorum Deut. X, 17. sicut & Christi vestibus nomen κύριος Κυρίων inscriptum S. Ioannes vidit Apoc. XIX, 16. Quando igitur Messias simpliciter דְּוִי DOMINVS cum *He* emphatico adpellatur, id eum ab omnibus aliis Dominis distinguit, simulque explicatius facit, quid sibi illud in N. T. frequentatum Christi nomen κύριος velit. Nam etsi sint Domini multi, qui sic dicuntur, tamen nobis est ἐἰς κύριος VNVS DOMINVS (דְּוִי דְּוִי) Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum, 1 Cor. VIII, 6. Et sicut Exod. XV, 3. in Versione Græca de Deo exstat: κύριος ὄνομα αὐτοῦ DOMINVS ipsi nomen est; sic & Christus idem nomen habet, & ita habet, vt sit μόνος δεσπότης Θεός ὁ κύριος ἡμῶν, Iudæ v. 4. rerum omnium quippe conditor, & sux cum primis herus Ecclesiæ. Ita & Dauid Ps. CX, 1. Messiam vocat DOMINVM suum: quippe quem locus Christus de se ipse interpretatur Matth. XXII, 44. & Veteres de eodem intellexerunt, vt suo loco, eum de sacerdotali Christi nomine acturi sumus, clarissimis testimoniis euincemus.

11N

§. XV. Duo vero hic prætermittenda non sunt, quæ ad præsentis Nominis explicationem faciunt. Primum quod ita Christus est דְּוִי DOMINVS, vt dicatur venturus אל הכּלּוּ ad templum SVVM, tanquam proprietarius, & qui ius legitimi dominii seu auctoritatis habet. quid mirum igitur, si Christus Matth. XXI, 12. 13. templum ingressus tanquam suum vindicauit, & ὡς ἐξουσίαν ἐλάων? Alterum est, quod idem Christus velut quæsitus & multum desideratus DOMINVS describitur: אשר אתם מנקהם quem vos queritis, Iudæi. Verbum נקה sepe notat rem deperditam & amissam querere, vt 1. Sam. X, 14. etc. neque ab hoc loco ista videtur significatio penitus abluere. Videlicet obseruant Hebrei, præter Arcam, Prim & Thummim, Ignem caelestem, & Spiritum prophetie, quæ stant in templo Salomoueo fuerant, etiam defuisse alteri templo שְׁכֵנֵי

שכינה Numinis s. Maiestatis divinae presentiam, hoc est, gloriam Dei habitantem inter Cherubinos. Inde coniecturam facit Ababarnecum *A. ben Esdra*, respici hoc vaticinio ad ipsum illud Iudæorum eius temporis desiderium, quo *Schechinam* desiderabant: ita ut הַאֲרוֹן הוּא הַכּוֹר *DOMINVS sit Gloria* in templo quondam residens, quam nunc cito redituram esse Deus promittat. aiunt enim, *Schechinam* vocari הַאֲרוֹן *DOMINVM*, כִּי הוּא אֲרוֹן כָּל הָאָרֶץ, quod sit Dominus totius terræ: & nos quoque id ipsum ex *Comm. R. Bechai ad Leg. f. 98. a. d.* didicimus. Hæc igitur bene se habent, si de Christo intelligantur, quippe qui ἐσαρκώσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεσσαυσαθη τῆν δόξαν αὐτοῦ, *Ioh. I. 14. Desiciens* (inquit *Reizius* in *Notis ad Goodwini M. & A. lib. II. c. I. §. 23.*) *arca cum ἱλασθῆναι & שכ״נה significauit, Christum, veram arcam, esse venturum & suam σαρκώσασθαι inter homines habiturum.*

§. XVI. Quomodo vero Messias IEOVAH & DOMINVS sit, id comonstrat *ELI* nomen, quo gaudet: videlicet ita ut sit Deus de Deo, æterna generatione a Deo Patre genitus. Quod nomen est supra omnia nomina, adeo ut propter hoc ipsum omnibus Angelis & toto orbe sublimior excellentiorque Messias sit, docente Paulo *Hebr. I. 4. seqq.* Aliqua autem nunc loca allegabimus, quæ id nomen, ex Iudæorum confessione, Christo diserte tribuunt. Ipse Messias *Pf. II. 7. testatur: יהוה אמר אלי בני אתה אני היום לידותך: Tebouah, inquit, ad me dixit: ELLIVS meus tu es; Ego hodie genui te. Et v. 12. Deus Pater Reges ac iudices terrarum monet, ut pro FLIO Messiam omnes agnoscant, ac debito cultu prosequantur: נשקו בר פני יאפה Osculamini ELLIVM, ne irascatur. Et si enim omnem mouerint lapidem Iudæi neoterici, ut hunc Psalmum de Dauide potius, quam de Messia, interpretari possent; tamen se ita vndiquaque difficultatibus impediunt, ut ipsi, quid dicant, nesciant, ac fateri nolentes cogantur, se a maiorum suorum placitis, hoc est, a recta huius Psalmi interpretatione penitus deficiuissent. Certe *D. Kimchi* in *Comm. ad h. l.* negare non potest, ex veterum Rabbidorum mente hunc Psalmum agere de *Gogo & Magogo* (cuius v. 2. fit mentio) esse ipsum *רבותי נדרשו ארץ ומשיח דהיא מלך המשיח* *Vultum vero* (cuius v. 2. fit mentio) esse ipsum *Regem Messiam. R. Salomo* in glossa sua ad h. l. ait: הענין על מלך המשיח ולפי משמע נכון לפותרו על דוד עצמו*

על מלך המשיח, דלפי משמע נכון לפותרו על דוד עצמו

Rabbini nostri allegorice hunc textum de Messia explicauerunt, sed rectius est, eum literaliter interpretari de Dauide ipso. Speciosam videtur causam detorsionis suæ allegare: quod malit litteralem sensum allegorico præferre. Sed ex huore potius, quam ex candido studio inquirendi sensus litteralis, hoc Raschianum interpretamentum profuissse, produnt ipsius verba; que in Veneta ac Basileensi editione mutilata leguntur, plenius vero ex MS. restituta sunt a Pocokio in Notis Miscell. ad Part. Mosi p. 315. hoc modo: ולפי משמעו ולתשובת המינים נכון לפתרו על דוד עצמו: Sed secundum litteralem sensum, & NB. ut hereticis (intelligit Christianos) respondere possimus, fatius est, Psalmum de Dauide ipso explicare. pro quo nos in antiquo codice membranaceo, quem Ven. Ministerium Essfurtense possidet, simpliciter scriptum vidimus ראו כולי ולתשובת המינים ראוי כולי Sed ut hereticis respondere possimus, oportet eum interpretari de Dauide ipso. Hæc enim monere ideo debuimus, vt vel hinc pateat, veteratorem illum non, nisi ex vana contradicendi libidine, hunc Psalmum Dauidi adcommo- dase; vt scilicet Christianorum argumenta, quibus se premi intelli- gebat, fraudulenter ac more sophistico euerteret. Sincerior paullo est R. A. ben Esra, qui vt ut anceps sit, neque scire videatur, vtri primas decernat, Raschianæ illi corruptelæ, an Christianæ & veterum Rabbidorum explicationi; tamen ad v. 2. dicit ingenue: ראו על המשיח הדבר יותר ברור Si de Messia accipiat Psalmus, res mul- to est clarior. דמ ad Psal. 14, 16. כד נלכי יע וכו' de Messia allegat.

§. XVII. Iam ipsa Veterum testimonia aliqua recense- bimus. In Talmudici operis codice Succah f. 52. a. extat: חנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במחרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממנו דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך Ad Messiam filium Davidis, qui vinam cito manifestur in diebus nostris dicit Deus I. medicus: Petca me aliquid, & da- bo tibi; sicut scriptum est: Enarrabo ad statutum &c. Ego hodie genui te; pete a me, & dabo gentes hereditatem tuam. Quod testimonium iis- dem fere verbis repetitur videas in Talmut Part. II. f. 90. 6. Ita in Breshith Rabbah ad Gen. XV. 2. f. 45. b. c. ait R. Jonathan: הן שני כהם שאלו ואלו הן שלמה ואהו וכולך המשיח ויומר: מלך המשיח דתניביה שאל ממני ואתנה גוים נתלתך; Tres sunt in Scriptura, ad

אם quos dixit Deus, Pete: videlicet Salomo, Achaz, & Rex Messias &c. Messias quidem, siquidem de ipso scriptum est: Pete a me, & dabo gentes hereditatem tuam. Ita prorsus etiam habet Medrasch Tillim f. 4. b. vbi hæc insuper verba reperire licet in glossâ: מספרים שם בספר: דניאל גדולות רבות למשיח בן דוד הוה אשר עליו אמר כאן בני אתה:

Eximîa illuc dicuntur in libro Dan d. Messia filio Davidis, de quo h'ic dicitur: Deus Filius meus Tu es & f. 67. b. eandem in rem hæc legitur: אמר הקי"נה למשיח: תרועם בשבט ברזל וגומר: Ait Deus sanctus benedictus ad Messiam: Confinges eos virga ferrea etc. Plura loca adferre nunc superfedemus.

§. XVIII. Ceterum quo pacto illud, vnde Messias FILII nomen habet, intelligendum sit, אמר היום לרתך, vix quisquam melius explicauerit, quam Raymundus Martini in Pug. Fid. Part. II. Dist. I. C. VIII. §. II. Nota, inquit, quod non dicit, olim genui te, quia sic videretur totaliter generatio hæc præterisse & desisse; nec dicit hodie gigno te, quia sic videretur nouiter incepisse: conuenientius igitur dixit, hodie genui te, ut daret intelligi, per hodie generationem illam nunquam præterisse, nec desisse, & per genui nunquam capisse, nec recenter inchoasse. Sicut e contrario alterum illud v. II. Osculamini Filium, ne irascatur, non minus feliciter (si ad Christum, æternum Patris Filium, eiusque mediatorium munus adcommodes) explicatum est in Medrasch Tillim f. 4. d. משה למך אהר שכעם על בני המדינה והלכו בני המדינה ופיסו את בני המלך שפיים את המלך הלך הבן ופיס את אביו כיון שפיסו בניו הלכו בני המדינה לומר חמנו למלך: אמר להם אל' אתם אומרים: חמנו לבו ואמרו לבני שאלמלא הוה חייתי מאבר המדינה:

Res illustrari potest parabola. Rex quidam iratus fuerat suis ciuibus: abierunt igitur ciues, & conciliarunt sibi Filium Regis, ut hic animus Regis conciliaret. Abiit Filius, & conciliauit Patrem suum, quandoquidem illi conciliarunt sibi Filium ipsius. Abierunt ciues, ut demissas Regi gratias agerent; dixit vero illis Rex: Demissas mihi gratias agitis; sed abite, ac dicitur eas Filio meo; nisi enim ipse fuisset, perditurus fuisset provinciam.

§. XIX. Idem nomen Messias habet Pf. LXXX, 16, vbi sic orat Ecclesia: Respice ex celo, & visita vitem hanc, plantamque, quam plantauit dextera tua, בן אמצתה לך, vidque propter FILIUM, quem firmasti tibi. Neque enim dubitamus, quin hic Messias sit, cuius meritum

quippe qui scimus, Christum ante saecula fuisse ab aeterno. Sed & in Iudaica antiquitate supersunt huius rei haud contemnenda vestigia. aiunt enim locis modo adlatis, *Talkut* P. II. f. 112. c. & *Medrasch Tillim* f. 49. שבועה דברים קדמו לברייתו של עולם. *Septem res praecesserunt creationem mundi; ex his, inquit, est nomen Messie, secundum illud: Ante solem Iannon fuit nomen eius.* Et si Christum spectes tanquam humani generis ante saeculorum initia praedestinatum Servatorem, certe pulchrius nihil est observatione *R. Mosis Alshech*, Comm. in *Esa.* XLII. f. 36. a נאמר עתה כמדבר הוא יתברך עם משיח צדקנו ראה נא את אשר חבכתך ומקודם בראתי העולם ומנתך להביא התכלית אל הפועל כי הלא בראתי העולם למען חת נשמה לעם עליה כולי והנה חסאו ולא יצא תכליתו אל הפועל לכן אני מאז קראתיך שהוא לפני שמש יזון שמו שהוא ברא מהדברים שקדמו לעולם הוא שמו של משיח כי מאז ראה כי העולם אשר היה הפך לברא יעותר להתקללות יתקוננו הוא שמו של משיח: *Im quasi ipse Deus benedictus loqueretur cum Messia iustitiae nostrae, ait: Ecce quanto opere dilexerim te; antequam enim creassem mundum, praedestinavi te, ut operi creationis adferres intentam a me perfectionem. nonne enim creavi mundum, ut darem eius populo spiraculum vitae etc. Sed ecce peccaverunt, ita ut mundus non adeptus fuerit suam perfectionem: propterea ego te vocavi iam pridem. Hinc dicitur nomen eius esse Iannon ante solem: quia unum ex rebus, quae praecesserunt mundum, est nomen Messie. Praevixit enim Deus iam pridem, fore ut mundus, quem creaturus erat, perderetur, reparandus per nomen Messie. Idem dicit S. Petrus I Pet. I, 20. quando Christum ait praedestinatum quidem esse ante iacta mundi fundamenta, manifestatum vero ultimis temporibus propter nos.*

§. XXI. Vocatur porro Mesias הוידד *Primogenitus*, Zach. XII, 10. Et intuebuntur ad me, inquit Christus, cum fecerit quem transfoderunt, plangentque propter illum כמספר על הוידד *Primogenitum*. Neque enim nos dubitamus, quin voces הוידד & הכבוד, quia praefixum *He* emphaticum habent, ad vnum quendam *nat* *εξ* *αρχης* & *αὐτονομίας* dictum *Primogenitum* ac *Primogenitum*, hoc est, ad eundem, quem hic transfodisse leguntur, referri debeant, Atqui hic est Mesias, confiten-

Til. in Tract. p. 4. q. 4.
E. 59. a. d.
in Tract. Ne.
darim c. 4.
E. 39. b. Sic
arg. l. c. 2. 2. 2.
קדם מהו שמש
מתן היום שני
priusquam cel
al. preparati
est nomen eius.
St. Messie. Cl.
St. Messie. Cl.
ante solem filio
to. Anla 1755.

tentibus ipsis Iudæis : quanquam hi, vt solent Iudaica signenta
asidue, Messiam Filium Ephraimi demum intelligendum putent.
quod nos quidem pertinacibus relinquemus, donec ipsi tandem,
quod hoc loco prædictum est, aliquando respiciant: modo nobis,
meliora scientibus, hic sub Vnigene & primogeniti nomine nullum,
alium præter Messiam, venire concedant. Quod faciunt omnino
pricipi ipsorum doctores, etiam ex modernis aliqui. Ita enim aiunt in
Talmudico Tractatu Succab f. 52. a. יוסף שנהרג בן יוסף שנהרג על משיח בן יוסף
דזינו דכתבו והביטו אלי ארו אשר דקרו וספרו אליו כמספר על היחד.

illi quidem, qui de Messia filio Iosephi interficendo dictum volunt, pro funda-
mento habent id, quod scriptum de illo est: Et intuebuntur in me, quem
eranspexerunt, & plangent propter illum tanquam plangit propter unigenam.
Et R. Salomo ad vocem דודור glossatur: רבותינו על משיח בן יוסף שנהרג במסכת סוטה

ומה הו' יוסף
אין לפי פירושם
אין סוטה ולא
זכרו.

Rabbini nostri explicarunt illud de Messia
filio Iosephi, qui interficietur, in Tractatu Sotab, (legendum
est Succab, vt habet MS tum Erfurtense, & nos paullo ante
allegauimus). Etiam D. Kimchi, ורבנן זכרונום לברכה פירשו על משיח
ורבנן זכרונום לברכה פירשו על משיח, ורבנן זכרונום לברכה פירשו על משיח
במלהמה יוסף שנהרג בן יוסף שנהרג במסכת סוטה
Rabbini nostri, inquit, interpretati sunt de Mes-
sia filio Iosephi, qui bello peribit. Horumque vestigiis insitunt ex
recentioribus Rabbimis Abarbanel & A. ben Esdra in Commentariis su-

Quid quod filii in ven-
tore, illud non
fuit ab eterno:
Sed filius filii pri-
mogeniti, et tem-
pore Regis
filii, qui filii
filius filii non
fuerit, nunc vero
in tempore de-
monis fieri ince-
perit, et sic
negatur minor.
Nam primogeniti-
us in tempore in-
cepti, non ut filius
filius demum esse

is: item alius, cuius Homilia super Historiam liberationis ex Aegypto
Constantinopoli impressa est, excerptus a Buxtorffo in Lex Talm. col.
223. Clarior vero locus est Pl. LXXXIX, 28. vbi PRIMOGENITI
nomen Messie attribuitur, suffragantibus Iudæis, quorum hoc
testimonium exstat in Schemoth Rabbab f. 136. b. רבי נתן אומר
הקדוש ברוך הוא למשה בשם שעשיתי יעקב בכור שנאמר בני בכורי
ישראל כך אני עושה למלך המשיח בכור שנאמר אף אני בכור אתהו
R. Nathan ait: Dixit Deus benedictus ad Moysen: quemadmodum feci Iaco-
bum primogenitum, siquidem scriptum est, Filius meus primogenitus est Israel;
ita ego Regem Messiam facturus sum primogenitum, quemadmodum dicitur,
Etiam ego Primogenitum constituturus sum ipsum.

§. XXII. VNIGENA igitur
Christus dicitur, sicut in N. T.
α μονογενής ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, Ioh. 1, 18. c. III, 16. §. vt eximatur
ex numero eorum omnium, qui Dei filii dicuntur non per naturam,
sed per gratiam. PRIMOGENITVS vero vocatur, in relatione qui-
inceperit, sicut et Libris, qualis iam ab eterno erat, manifestatur propter nos, sc. illud Rom. dem
1, 4. τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν θεοῦ ἐκ δυνάμεως. Proterea quod hic respiciatur ad terminum
naturam, manifestum liquet ex v. 27. coll. Hebr. 1, 8. 6.

(1) Hæc ex N. T. adducuntur non ex professo, sed incidenter, quin et cum figura præcætionis
et remissione ad alium locum. (2) Nihil nos de Matth. l. et Luc. II, præcisè determinamus,
q. set ad diuinam vel ad humanam naturam pertinet. (3) Inquam, scimus ex Theologis et
Scripturæ inperhibitis esse quosdam, qui ad diuinam naturam respiciant, proter anticum so-
dem ad reliquos Dei filios, quibus ipse æternum fundamentum significasti, ita
ad accipiendam ipsorum existit: ita tamen vt ad classẽ rñs uirgẽs arserunt, tãp
eo modo, quo ceteri, nequaquam deprimatur, sed supra eam po-
tius eleuetur longissime; neque vt existendi initium habuisse, p. collectiõis
sed ab æterno potius fuisse intelligatur. Ita in N. T. γενωτόνος, de nobis est,
simpliciter, aut γενωτόνος πάσης υirgẽς, audit Math. I, 25. Luc. I, 35. Feltinger, qm Feltinger
II, 7. Rom. VIII, 29. Col. I, 15. 18. Hebr. I, 6. Apoc. I, 5. Quibus, emphaticè in
ex locis haud fuerit inuicis, ipsas, quas Spiritus S. suppeditat, hu- uerione hæc ex
iuse nominis etymologias in vnum velut fasciculum colligere; presbise for-
vt existimari possit, quantæ illud sublimitatis sit: sed instituti g. S. Salom non pot.
nostri nos memores, ea solum asferimus, quæ ex Iudæorum mo- q. hæc humanæ
numentis ad illustrandum hoc nomen conducunt. Ac pene credi- q. naturati ad h. q. excludit
derim, loquutionem hanc (γενωτόνος πάσης υirgẽς) esse Iudæis, q. uel specul. ad ge-
quam nobis, aliquomodo euidentiorẽ: quippe quæ apud ipsos, ueritationẽ dicit
tam augusta, tam quæ sancta est, vt R. Bechai in Comm. ad Leg. f. us, ueritationẽ dicit
c. scribat: Magnam esse dignitatem, si cui primogenitura conti- uer.
nerit; esse enim רמון להקדוש ברוך הויה שרוא ככורו של עלימ.
Typum Dei sancti benedicti, qui est PRIMO GENITIVS MVNDI, Et R. Ioan-
nes Salomo in Demonstrationibus suis, obseruat ex Ritt angelo de Solemnit.
uouĩ anni p. 313. Iudæos ita orare: Memoriam sacrificii PRIMO GENITI,
qui erat, antequam mundus creatus fuit, & quod fundamentum est omnium
primogenitorum, uelis respicere & eius recordari. Raynund. in Reg. f. 5. 25. obseruat: וידא נול.
q. quod dicitur
q. hæc relationem
ad alios, sed enim
significare, ante
quæ nullus de illo
patre, vel de illi
patre, h. natus.
Ite et Rhoartius in
Clau. Rabb. Dec.
doct. החכה,
החכה penes
Agoball. has uoces
וי ירד לנו בן טון לנו והויה
המשרה על שכמו וקרא שמו פלגא יועין אל גבור אבי עד שר שלום
PVER natus est nobis, FILIVS datus est nobis etc. Vocatumque est nomen
eius MIRABILIS, CONSILIARIVS, DEVS FORTIS, PATER AETER-
NITATIS, PRINCEPS PACIS. Vbi quidem negare haud possumus,
recentiores Iudæos omnes de Hizkia id vaticinium interpretari
etiam ex veteribus aliquos: quorum sententias piget referre, quia
partim contra accentus peccant, partim falsos supponunt de Scri-
pturæ loquutionibus canones. Sed his omnibus opponimus Pa-
raphrastra Chaldaicum, qui hunc textum de Messia nequaquam
vero de Hizkia, exposuit. ita enim conuertit: ואתקום שמו
קדם כסלמיה עצה אלהא גבורא קם לעלמא משה דשלמא ימי
עניא

שמון להקדוש ברוך הויה שרוא ככורו של עלימ.
Typum Dei sancti benedicti, qui est PRIMO GENITIVS MVNDI, Et R. Ioan-
nes Salomo in Demonstrationibus suis, obseruat ex Ritt angelo de Solemnit.
uouĩ anni p. 313. Iudæos ita orare: Memoriam sacrificii PRIMO GENITI,
qui erat, antequam mundus creatus fuit, & quod fundamentum est omnium
primogenitorum, uelis respicere & eius recordari. Raynund. in Reg. f. 5. 25. obseruat: וידא נול.
q. quod dicitur
q. hæc relationem
ad alios, sed enim
significare, ante
quæ nullus de illo
patre, vel de illi
patre, h. natus.
Ite et Rhoartius in
Clau. Rabb. Dec.
doct. החכה,
החכה penes
Agoball. has uoces
וי ירד לנו בן טון לנו והויה
המשרה על שכמו וקרא שמו פלגא יועין אל גבור אבי עד שר שלום
PVER natus est nobis, FILIVS datus est nobis etc. Vocatumque est nomen
eius MIRABILIS, CONSILIARIVS, DEVS FORTIS, PATER AETER-
NITATIS, PRINCEPS PACIS. Vbi quidem negare haud possumus,
recentiores Iudæos omnes de Hizkia id vaticinium interpretari
etiam ex veteribus aliquos: quorum sententias piget referre, quia
partim contra accentus peccant, partim falsos supponunt de Scri-
pturæ loquutionibus canones. Sed his omnibus opponimus Pa-
raphrastra Chaldaicum, qui hunc textum de Messia nequaquam
vero de Hizkia, exposuit. ita enim conuertit: ואתקום שמו
קדם כסלמיה עצה אלהא גבורא קם לעלמא משה דשלמא ימי
עניא
שמון להקדוש ברוך הויה שרוא ככורו של עלימ.
Typum Dei sancti benedicti, qui est PRIMO GENITIVS MVNDI, Et R. Ioan-
nes Salomo in Demonstrationibus suis, obseruat ex Ritt angelo de Solemnit.
uouĩ anni p. 313. Iudæos ita orare: Memoriam sacrificii PRIMO GENITI,
qui erat, antequam mundus creatus fuit, & quod fundamentum est omnium
primogenitorum, uelis respicere & eius recordari. Raynund. in Reg. f. 5. 25. obseruat: וידא נול.
q. quod dicitur
q. hæc relationem
ad alios, sed enim
significare, ante
quæ nullus de illo
patre, vel de illi
patre, h. natus.
Ite et Rhoartius in
Clau. Rabb. Dec.
doct. החכה,
החכה penes
Agoball. has uoces
וי ירד לנו בן טון לנו והויה
המשרה על שכמו וקרא שמו פלגא יועין אל גבור אבי עד שר שלום
PVER natus est nobis, FILIVS datus est nobis etc. Vocatumque est nomen
eius MIRABILIS, CONSILIARIVS, DEVS FORTIS, PATER AETER-
NITATIS, PRINCEPS PACIS. Vbi quidem negare haud possumus,
recentiores Iudæos omnes de Hizkia id vaticinium interpretari
etiam ex veteribus aliquos: quorum sententias piget referre, quia
partim contra accentus peccant, partim falsos supponunt de Scri-
pturæ loquutionibus canones. Sed his omnibus opponimus Pa-
raphrastra Chaldaicum, qui hunc textum de Messia nequaquam
vero de Hizkia, exposuit. ita enim conuertit: ואתקום שמו
קדם כסלמיה עצה אלהא גבורא קם לעלמא משה דשלמא ימי
עניא

T nobis, lacobus qui dicitur illic
(sequens a ~~Messia~~ Rabbis indue)

עלמא ביומיה *Et vocatum est nomen eius a Mirabili consilio, Deo forti, Manente in eternum, MESSIAS, cuius diebus pax multa erit super nobis.* In qua paraphrasi hoc tamen desideramus, quod contra accentus nomina ista, quæ Messiaæ competunt omnia male diuulserit, priora Deo, postremum tantummodo Messiaæ dans. Huic adiungimus aliud ex Iudaica antiquitate testimonium ex *Debbarim Rabbah* f. 287. c. ubi ficiunt: אמרו עד עכשו יש לי לדעמוד מלך המשיח שכתוב

Adde ex Pugio
ne Fidei Ray
munes Matti
ii d. h. Parv
III. D. i. ind. III.
c. XIV. f. VI. et
I. d. D. i. ind. I.
c. IX. f. III. et
I. d. V. i. r. i. n. g.
s. p.
s. 303.

כו כי יוד יוד לנו *Dixit ei Deus benedictus: Adhuc constiturus sum Regem Messiam, de quo scriptum est: Parvulus natus est nobis, etc.* Lucu-
gentiorem vero auctoritatem ex *R. Maimonidis Epistola de Austr.* regione allegat celeberrimus *D. Maius in Theol. Iud.* p. 121. Sed nihil illustrius in hac causa est testimonio, quod nobis obtigit ex antiquo Iudeorum libro בן מירא (*Siracidis*) f. 40. b. Edit. Am-
telod. anno 1697. in forma *duodecima* recuse, his verbis: שבער שמות למשיח. יתן צמח משיח. פלא יועין ארנבור יאבי עד ישר שרומ

Octo nomina sunt MESSIAE, Innon (vid. §. 19.) *Germen, Messias, (Vn-ctus) Mirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater æternitatis, Princeps pacis.* Facescat igitur blasphemia *Abaranelis*, qui in *Comm. ad Esa.* f. 23. a. Christianorum sententiam (cum de *Messia* isthæc interpretantur) nulla alia responsione dignatur, quam *המה מעשה רעהותים* quod *erroneam hæreticamque cam esse* clamitat.

§. XXIV. Hæc ubi præfati sumus, restat, ut nunc ad ipsa nomina pau-
cula quædam adiciamus. Ac (1) quidem Christus vocatur יד
PVER & בן *FILIVS*: quæ nomina etfi eiusdem valoris esse videantur, tamen si considerentur penitus, diuersum denotant. *FILIVS* enim potissimum dicitur propter æternam generationem, qua genitus est a Patre; (id enim §. 15. seqq. copiose demonstrauimus;) neque aliter fere intelligendum est nomen *vids*, quando id Christo simpliciter & per eminentiam in *N. T.* tribuitur, vt *loh. I.* 18. *Ebr. I.* 1. coll. v. 5. *PVER* vero seu *NATVS* humanam Christi naturam exprimit, secundum quam dicitur *γενόμενος ἐν γυναικί*, *Gal. IV.* 4.

(2) Cetera nomina, testante *Kimbio* & *R. Salomone*, sunt כנויים לאר *נונים*, attributa *Dei benedicti*; & tamen hæc ipsa nomina indita sunt nascendo puero, ex mente *Abaranelis*, כפי פעולותיו, secundum actiones & qualitates eius. Quod nos Christiani haud difficulter conciliare possumus, Iudæi vero, donec de *Hiskia* hic agi credent, nunquam poterunt; vt cito possint, abiecto cordis velamine, & agnito *Messia* suo, nos quidem ex animo precamur.

FINIS.

Bla 278

ULB Halle 3
004 145 070

*In literaria harum dissertationum editione, itemq; in continuandis illis, ut
esse potuerint lo. Frischmuthi Dissertat. de vaticinio Iacobo Gen. XLIX
8-11. Prophecia Mosi par, 2. D. B. v. de Messia Dei Filio, de reueren-*

DISSERTATIONEM PHILOLOGICAM *ha Messia filio*
EX *Sci praestanda i de Messia in sepul.*
ANTIQUITATE IVDAICA *scro ubi re-*
De, *linquendo, de*
NOMINIBVS *optimo, sec. ter-*
CHRISTI, *ha Messia caractere, de no-*
mine Messia glorioso, lesou-
DIVINAM IPSIVS NATVRAM *iusi ha nostra,*
et plures, in biblia
ha academia
nostra
exstantes,

DN. PHILIPPO WILHELMO
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, CETERA, ET DVCVATVS MAGDEBYRGICI
GVBERNATORE,
CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE,
Publico Eruditorum examini subiicient
PRAESES
M. CHRISTIANVS BENEDICTVS
MICHAELIS,
&
RESPONDENS
CONRAD GERARD Großheim /
Hohensteinenses.
A. D. XXIX. IANVAR. clb lccc VII.
H. L. Q. C.

HALAE Litteris Orphanotropei.